

Гуйван П.Д.

Полтавський інститут бізнесу

КОНКРЕТНІ КРОКИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЧАСОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ВПРОДОВЖ РОЗУМНОГО СТРОКУ

Стаття присвячена науковому дослідженню актуального питання організаційного та методичного забезпечення дотримання принципу своєчасності судочинства. Ця проблематика аналізується в контексті гарантування правової визначеності судових рішень у темпоральному відношенні. З'ясовано юридичну сутність поняття «розумний строк», яке застосовується за правилом частини 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод для визначення часових характеристик судового процесу. Установлено, що як розумний тлумачиться найкоротший строк розгляду й вирішення судової справи, достатній для надання своєчасного захисту порушеного суб'єктивного права. Надана критична оцінка практичного використання міжнародних і національних часових норм українським судівництвом. Відзначено очевидну проблему, яка полягає як у незадовільній роботі органу судового урядування – Вищої кваліфікаційної комісії суддів щодо здійснення добору кваліфікованих суддів, так і в неналежній організації процесів у самих органах судівництва України. Окремому дослідженню піддана неправильна, на переконання автора, діяльність національної судової системи в питанні щодо забезпечення правової визначеності юрисдикційних повноважень окремих її ланок. Наголошується, що запроваджена нині практика визначення підсудності спорів у колізійних ситуаціях шляхом вирішення цього питання аж на рівні касаційного перегляду справи Великою Палатою Верховного Суду не виправдала себе. Насамперед істотно порушується право особи на розгляд її справи впродовж розумного строку, адже вказана процедура серйозно впливає на час розгляду судової справи. Крім того, позиція Верховного Суду щодо зміни судової практики, яка має місце в усьому цивілізованому правовому суспільстві та усталено напрацьована українськими судами щодо визначення підсудності справ на основі передусім предметної ознаки спору, на нову, яка ґрунтується на ознаках суб'єктного складу учасників відносин, не є правильним явищем. На конкретних прикладах показана суперечливість подібної юридичної побудови, що заподіює суттєву шкоду ідеї справедливого та своєчасного судочинства.

Ключові слова: розумний строк, судова юрисдикція, правова визначеність.

Постановка проблеми. Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) наголошує, що право на доступ до суду включає в себе й право на ухвалення справедливого рішення по справі. Одним із елементів справедливого судочинства та верховенства закону є правова визначеність (legal certainty). Зокрема, наголошується, що правова визначеність є еkleктичним поняттям, яке об'єднує найрізноманітніші вимоги до якості закону та правозастосовної практики [1, с. 14–16]. Верховенство права передбачає, що дії органів влади мають обмежуватися заздалегідь установленими й оголошеними правилами, які, зокрема, дають можливість передбачити примусові заходи, що будуть застосовані представниками влади в тій чи іншій ситуації. З урахуванням такого підходу особа може впевнено планувати свої дії [2, с. 90].

Велике значення приділяється певності часових характеристик під час використання актів права для регулювання суспільних відносин і захисту суб'єктивних прав особи. Дотримання зазначених засад є метою діяльності національної судової системи, позаяк правова визначеність, є «однією із найважливіших складових верховенства права та правової держави» [3, с. 7], за її рахунок забезпечується захист довіри особи до надійності свого правового становища.

Окрім гарантування темпоральної стабільності та справедливості правової норми (у цьому проявляється значення принципу юридичної визначеності у правотворчій царині), юридична певність має досягатися й у сфері правозастосування. Для визначення належної тривалості розгляду й вирішення судових спорів ЄСПЛ використовує

поняття «розумний строк» (частина 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод). При цьому як розумний тлумачиться найкоротший строк розгляду й вирішення судової справи, достатній для надання своєчасного (без не виправданих зволікань) судового захисту порушених прав, свобод та інтересів особи. У національному українському процесуальному законодавстві також можна помітити намагання нормативного вирішення цього питання. Так, у ст. 210 Цивільного процесуального кодексу України вказується, що суд має розпочати розгляд справи по суті не пізніше ніж через шістьдесят днів з дня відкриття провадження у справі, а в разі продовження строку підготовчого провадження не пізніше наступного дня з дня закінчення такого строку. При цьому суд розглядає справу по суті протягом тридцяти днів з дня початку розгляду справи по суті.

Виходячи зі змісту цієї норми, громадяни вправі були б очікувати, що розгляд їхньої справи буде завжди закінчено максимум у тримісячний строк. Але насправді вказана стаття в українських реаліях є практично мертвою, суди майже ніколи не дотримуються вказаних темпоральних вимірів, причому якщо відразу після прийняття процесуальних кодексів у новій редакції наприкінці 2017 року вони ще якось намагалися (щоправда, безуспішно) зважати на строки провадження, то нині на них ніхто не звертає уваги, норма перетворилася у відвертий фарс. Показово, що навіть традиційна причина такого стану правосуддя – недоукомплектованість судів, не завжди може спрацьовувати, адже повністю укомплектований Верховний Суд, замість розгляду в касаційному порядку справ протягом двох місяців, вирішує спори роками. Отже, бачимо проблему, яка полягає як у незадовільній роботі органу судового урядування – Вищої кваліфікаційної комісії суддів щодо здійснення добру кваліфікованих суддів, так і в неналежній організації процесів у самих органах судівництва України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Юридичному дослідженню в цій сфері присвячені праці таких науковців, як Л. Богачова, М. Козюбра, А. Колодій, М. Буроменський, Д. Гомьєн, С. Погребняк, А. Приймак, О. Толочко, В. Кернз, Л. Фуллер, М. Цвік, С. Шевчук та ін. Разом із тим не можна вважати, що аналізу сутності права особи на отримання судового рішення, яке відповідає вимозі часової правової визначеності, у науковій літературі приділено достатньо уваги. Практичне й доктринальне забезпечення цього

принципу нині ще далеко від завершеності. Цивільничних напрацювань концепцій щодо ефективності своєчасності правозастосування національними інституціями та адаптації європейського досвіду до українського правового механізму поки що вкрай недостатньо. Особливо нагальною є потреба в запровадженні правозастосовної одностійності під час вирішення конкретних справ національними судами. Наприклад, не з'ясованим є порядок вирішення колізійних питань стосовно юрисдикції окремих судових справ: яка засада має бути покладена в основу під час визначення підсудності – суб'єктність учасників спору чи його предмет.

Постановка завдання. Отже, питання потребує подальших наукових розробок стосовно визначення змісту коментованого явища. Аналіз наявного правозастосування в цій сфері та його відповідність конвенційним вимогам щодо своєчасності судочинства є метою праці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із чинників, який потребує прискіпливої уваги в роботі, є неналежна, на переконання автора, діяльність національної судової системи в питанні щодо забезпечення правової визначеності юрисдикційних повноважень окремих її ланок. Запроваджена нині практика визначення підсудності спорів у колізійних ситуаціях шляхом вирішення цього питання аж на рівні касаційного перегляду справи Великою Палатою Верховного Суду, як уже стало очевидним, не виправдала себе. Насамперед істотно порушується право особи на розгляд її справи впродовж розумного строку, адже вказана процедура серйозно впливає на час розгляду спору. Коли суб'єкт, право якого порушене, звертається до суду з позовом у межах усталеної та роками закріпленої юрисдикції правозастосовного органу, а суд лише на стадії касаційного перегляду справи Великою Палатою ставить питання про можливість відходу від стабільної практики та зміни юрисдикції, це затягує судовий процес навіть не на місяці, а на роки, бо зміна позиції держави в особі її органу – Верховного Суду – стосовно юрисдикції судів за певними позовами, по-перше, призводить до скасування всіх попередньо прийнятих протягом тривалого (на жаль, іноді досить тривалого) провадження й закриття справи, по-друге, сам механізм прийняття відповідного рішення Великою Палатою також триває, як показує практика, роками. Усе це призводить до неправомірного порушення права особи на своєчасне судочинство.

Варто також зазначити, що тенденція, яка реалізується Верховним Судом останнім часом щодо відкидання усталених традицій із підсудності окремих справ за приватноправовим процесуальним регулюванням і заміна його на публічно-правове, передусім адміністративне, є, по суті, неправильно як із теоретичного, так і з методологічного поглядів. При цьому вищий орган української судової влади, приймаючи подібні рішення, часто суперечить сам собі і є непослідовним, не кажучи вже про відсутність елементарної юридичної логіки в подібних вердиктах. У цьому контексті маємо навести справу № 761/41023/17, яка розглянута Великою Палатою ВС 10 вересня 2019 року [4]. У ній суд відмовився від традиційної концепції про пріоритет предметного чинника над суб'єктом за визначеності судової підсудності, який відомий і застосований у всьому цивілізованому юридичному світі, і встановив, що позови вкладників про стягнення коштів з гаранта (правове поняття гаранта визначене виключно в Цивільному кодексі, його статус регулюється лише приватноправовими матеріальними механізмами) проблемного банку мають розглядатися в порядку адміністративного судочинства. Вирішальним для такого рішення стало те, що гарант – Фонд гарантування вкладів фізичних осіб – є публічним суб'єктом, створеним державою. Отже, усупереч здоровому глузду та усталеній світовій практиці, судом встановлено пріоритет суб'єктного чинника над сутнісним, предметним чинником, що характеризує зміст відносин під час визначення підсудності. Звісно, такий підхід є антиправовим, і негативні наслідки його ми дуже швидко відчуємо на практиці, адже, продовжуючи подібну концепцію, невдовзі будь-які спори публічної юридичної особи з приводу врегулювання суто цивільних чи господарських відносин (стягнення заборгованості за електричну чи теплову енергію, виконання робіт тощо) перейдуть до компетенції судів адміністративної юрисдикції.

Вирішуючи спір у справі № 761/41023/17 Верховний Суд, зокрема, посилався на свою недавню практику в подібних спорах. Але такі посилання не можна оцінити як належні. По-перше, як уже вказувалося, позиція Великої Палати Верховного Суду в деяких справах щодо підсудності спорів не може вважатися бездоганною з огляду на суперечність її духу сучасного права. По-друге, насправді позиція Верховного Суду далеко не така однозначна, відповідні аргументи досліджувалися й у цій справі. Так, про-

ведене ретельне вивчення численних справ, що розглянуті в цьому контексті Великою Палатою, і не виявлено жодного рішення, яке б стосувалося колізії між адміністративним і цивільним судочинством, тим більше не встановлено фактів, що, за правовою позицією Великої Палати Верховного Суду, нині всі позови до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб підлягають розгляду в адміністративних судах. Усі спори про підсудність, розглянуті досі цим органом, стосувалися колізійності господарського та адміністративного законодавства щодо ліквідації проблемного банку: за законом про банкрутство чи в межах процедур, передбачених спеціальним законом про систему гарантування вкладів.

Також встановлено, що у справах, які розглядалися Великою Палатою і були помилково визначені як взірці нової позиції Верховного Суду, позовні вимоги позивачів мають адміністративно-правовий характер і спрямовані на визнання незаконними діянь суб'єкта, уповноваженого вчиняти певні управлінські функції, і зобов'язання його здійснити певні дії. Важливо, що під час їх розгляду для кваліфікації предметної підсудності враховувалися предмет позовних вимог та обраний спосіб захисту. Тож, оскільки всі вказані вимоги позивачів охоплювалися правовим регулюванням статті 19 Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) як спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності, Велика Палата цілком слушно визнала, що вони належать до адміністративної юрисдикції. Отже, вищий судовий орган зазначив, що, позаяк Фонд є суб'єктом владних повноважень, він діє у сфері реалізації своєї владної юрисдикції як створений для цього спеціальний державний орган, отже, питання, пов'язані з процедурою виведення неплатоспроможного банку з ринку та його ліквідацією, мають розглядатися в адміністративних судах. Як відомо, позивач у справі № 761/41023/17 жодних вимог до Фонду, пов'язаних з учиненням ним дій у процесі ліквідації Банку «Михайлівський», не мав. Тобто жодної аналогії тут немає й не може бути.

Утім Верховний Суд не відзначається послідовністю під час винесення подібних рішень щодо належної підсудності справ. Маємо зазначити, що в окремих випадках він приймає за вказаних обставин правильне й належно обґрунтоване рішення, яке дійсно відповідає логіці закону та фактичному стану відносин. У цьому сенсі

правильною є позиція, яка неодноразово обстоювалася в рішеннях Пленуму Верховного Суду України й підтверджена попередньою усталеною судовою практикою, що спір, незважаючи на участь у ньому суб'єкта владних повноважень, має розглядатися в порядку цивільного або господарського судочинства, якщо за результатами реалізації такого рішення у відповідної особи виникло право цивільне, а спірні правовідносини, на яких ґрунтується позов, мають приватноправовий характер. У такому випадку вимога про визнання рішення незаконним може розглядатися як спосіб захисту порушеного цивільного права за статтею 16 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) та пред'являтися до суду для розгляду в порядку цивільного або господарського судочинства, якщо підставою пред'явлення позовної вимоги про визнання рішення незаконним є оспорування цивільного речового права, що виникло в певного суб'єкта в результаті й після реалізації рішення суб'єкта владних повноважень.

Це безспірне правило ще раз підтвержене судами всіх інстанцій у справі № 803/413/18 [5], у тому числі й Великою Палатою. У ній спір виник між сторонами внаслідок прийняття оскаржуваного рішення, яким міськрада надала ТОВ на умовах оренди земельну ділянку для будівництва та обслуговування нежитлових приміщень строком на 10 років з дати укладення договору оренди землі. Міськрада не здійснювала владних управлінських функцій і виступала в цих відносинах не як суб'єкт владних повноважень, а лише як рівноправний учасник земельних відносин і власник землі. Велика Палата, погодившись із рішеннями судів попередніх інстанцій про цивільну юрисдикцію цього спору, у Постанові від 30 січня 2019 року, зокрема, вказала, що, «згідно з правилами визначення юрисдикції адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ, наведеними у статті 19 КАС, юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності, крім випадків, коли для розгляду таких спорів законом встановлено інший порядок судового провадження». Ужитий у цій процесуальній нормі термін «суб'єкт владних повноважень» означає орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадову чи службову особу, інший суб'єкт під час здійснення ними публічно-владних управлінських функцій на підставі зако-

нодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень, або надання адміністративних послуг (пункт 7 частини 1 статті 4 КАС).

Стаття 15 ЦК передбачає право кожної особи на захист свого цивільного права в разі його порушення, невизнання або оспорування. Кожна особа також має право на захист свого інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства. Відповідно до частини 4 статті 11 ЦК, у випадках, установлених актами цивільного законодавства, цивільні права та обов'язки виникають безпосередньо з актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування. Отже, рішення суб'єктів владних повноважень, до яких належать, зокрема, органи місцевого самоврядування, можуть бути підставами виникнення цивільних прав та обов'язків.

Відповідно до статті 16 ЦК, до способів захисту цивільних прав та інтересів належить, зокрема, визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб (пункт 10 частини 2 зазначеної статті). З аналізу наведених норм права вбачається, що КАС регламентує порядок розгляду не всіх публічно-правових спорів, а лише тих, які виникають у результаті здійснення суб'єктом владних повноважень управлінських функцій і розгляд яких безпосередньо не зараховано до підсудності інших судів. Не поширюють свою дію ці положення на правові ситуації, що вимагають інших юрисдикційних форм захисту від стверджувальних порушень прав чи інтересів. Крім того, неправильним є поширення юрисдикції адміністративних судів на той чи інший спір тільки тому, що відповідачем у справі є суб'єкт владних повноважень. Визначаючи предметну юрисдикцію справ, суди повинні виходити із суті права та/або інтересу, за захистом якого звернулася особа, заявлених вимог, характеру спірних правовідносин, змісту та юридичної природи обставин у справі.

Публічно-правовий спір, на який поширюється юрисдикція адміністративних судів, є спором між учасниками публічно-правових відносин і стоується саме цих відносин. Визначальні ознаки приватноправових відносин – це юридична рівність та майнова самостійність їх учасників, наявність майнового чи немайнового особистого інтересу суб'єкта. Спір буде мати приватноправовий характер, якщо він зумовлений порушенням приватного права (як правило майнового) певного

суб'єкта, що підлягає захисту в спосіб, передбачений законодавством для сфери приватноправових відносин, навіть якщо до порушення приватного права призвели владні управлінські дії чи рішення суб'єкта владних повноважень.

Рішення суб'єкта владних повноважень, яке має ознаки ненормативного акта й вичерпує свою дію після його реалізації, може оспорюватися з погляду його законності, а вимога про визнання рішення незаконним розглядатися в порядку цивільного або господарського судочинства, якщо за результатами реалізації рішення у відповідній особи виникло право цивільне й спірні правовідносини, на яких ґрунтується позов, мають приватноправовий характер. У такому випадку вимога про визнання рішення незаконним може розглядатися як спосіб захисту порушеного цивільного права за статтею 16 ЦК та пред'являтися до суду для розгляду в порядку цивільного або господарського судочинства, якщо фактично підґрунтям і метою пред'явлення позовної вимоги про визнання рішення незаконним є оспорювання цивільного речового права, що виникло в певного суб'єкта в результаті й після реалізації рішення суб'єкта владних повноважень. Отже, розгляду адміністративними судами підлягають спори, що мають в основі публічно-правовий характер, тобто впливають із владно-розпорядчих функцій або виконавчо-розпорядчої діяльності публічних органів. Якщо в результаті прийняття рішення особа набуває речового права, то спір стосується приватноправових відносин і підлягає розгляду в порядку цивільного чи господарського судочинства залежно від суб'єктного складу сторін спору».

Як бачимо, висновок аргументований, цілком слушний і справедливий: позаяк у правовідносинах за цим спором міськрада владних управлінських функцій не здійснювала й суб'єктом владних повноважень у цих відносинах не була, а є лише рівноправним учасником земельних відносин і власником землі, спір має приватноправову сутність і має розглядатися за правилами відповідного судочинства. Одне лише питання викликає непорозуміння. А хіба все це не було загальновідомим раніше? Маємо констатувати, що саме такої ж позиції дотримувалися вищі судові інстанції й раніше, причому її обґрунтування майже дослівно в подібному вигляді надавалося ними упродовж численних рішень і «правових позицій» за останні роки. При цьому варто зазначити, що протилежних за змістом вердиктів і висновків у судовій практиці не було. То що ж змінилося, навіщо потрібно було тримати в напру-

женні весь суддівський корпус (зупинення та відкладання численних справ), аби авторитетним рішенням підтвердити й так відому прописну істину? Маємо лише одне пояснення: схильність влади до нехтування правами особи на темпоральну визначеність заради досягнення примарних результатів, про які можна звітувати, але, по суті, вони не варті цього.

І ще одне застереження. Якщо загальновідомий принцип щодо розгляду судового спору, виходячи з його сутності, характеру виникнення відносин і предмета спору, а не із суб'єктного складу учасників в судових справах за участі пересічного, але все ж суб'єкта владних повноважень – місцевої ради, потребував досить тривалого чергового визначення вищого органу національного судівництва, то що можна казати про випадки, коли на судовому кону стоять інтереси вищих органів влади, таких як Вища кваліфікаційна комісія суддів України. Тут серйозні перестороги виникають не лише щодо періоду вирішення здавалося б відомих і тривіальних проблем, а й щодо, власне, суті самого вердикту. Бо, повторимо, під час розгляді цього питання Велика Палата Верховного Суду на шальках терезів, з одного боку, лежатимуть здоровий глузд, авторитет правосуддя та справедливість, а з іншого – матримоніальні відносини між владою й судом, вдячність і добрі стосунки тощо. І що, зрештою, переважить, лише Бог відає.

Причини такого правозастосування є різними. Як уже вказувалося, то може бути невизначеність нормативних актів, котра тягне необхідність судового заповнення прогалин. Але, як відомо, усунення прогалин найефективніше відбувається шляхом належного правотворення. Широкий судовий розсуд є можливим та ефективним лише тоді, коли неможливо здійснити позитивне правове регулювання. Поки що, з огляду на відсутність намагань законодавця нормативно визначити юрисдикцію конкретних справ, можемо вести мову або про його некомпетентність, або про лінивість.

З викладеного в праці можемо зробити певні **висновки**. Національна судова система переконує суспільство у вимушеності тривалих і спірних за дієвістю екзерсисів у царині визначеності судової юрисдикції. Але досить правдоподібною виглядає й опція, яку нині широко обговорюють науковці і юристи-практики. У такий спосіб нібито надання визначеності процесу судді Верховного Суду відпрацьовують індульгенції влади, пов'язані з їхнім непрозорим і вельми суб'єктивним призначенням на вже звичні й очікувані посади. Як бачимо, судова

тяганина з «визначеністю підсудності» відбувається у справах, де відповідачем, тобто особою, яка має вчинити певну дію чи сплатити кошти, є суб'єкти владних повноважень. Тож затягування розгляду позовів до них обов'язково якщо не унеможливить, то звісно суттєво відтермінує виконання цих обов'язків, включаючи виплати коштів з бюджету. За це наша держава якщо й не кожного суддю, то окремих захопить, принаймні не пожуристь. Отже, певний гешефт можна очікувати. При цьому нікому

із системи не цікаво, що інша сторона спору – пересічний громадянин – виявився в такий спосіб обікраденим, а можливо, і не дожив до розгляду своєї справи. Вирішення цієї проблематики перебуває в площині як необхідності реформування судової системи та органу судового врядування, передбаченого Законом № 1008, так і нормативного запровадження відповідальності за порушення розумних строків розгляду справи, про що автор уже не раз указував у працях [6, с. 148].

Список літератури:

1. Пресняков М.В. Правовая определенность и определенность прав в современном конституционно-правовом дискурсе. *Гражданин и право*. 2014. № 4. С. 3–16.
2. Хайек Ф.А. фон. Право, законодательство и свобода: Современное понимание либеральных принципов справедливости и политики. Москва : ИРИСЭН, 2006. 644 с.
3. Козюбра М.І. Принцип верховенства права та правової держави: єдність основних вимог. *Наукові записки НАУКМА*. 2007. Т. 64 «Юридичні науки». С. 3–9.
4. Справа № 761/41023/17. Архів Шевченківського районного суду м. Києва за 2017 р.
5. Справа № 803/413/18. Архів Волинського окружного адміністративного суду за 2018 рік.
6. Гуйван П.Д. Розумний строк розгляду справи. Українські законодавчі та правозастосовні реалії. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 144–149.

Guyvan P.D. SPECIFIC STEPS TO ACHIEVE TIMELINESS OF ENFORCEMENT WITHIN A REASONABLE TIME

This article is devoted to the scientific study of the current issue of organizational and methodological provision of adherence to the principle of timeliness of justice. These issues are analyzed in the context of ensuring the legal certainty of judicial decisions in temporal terms. The legal nature of the concept of "reasonable time", which is applied under Rule 6 (1) of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, has been clarified to determine the temporal characteristics of the trial. It is established that a reasonable time is given to interpret the shortest possible period of the trial and settlement of the case, sufficient to provide timely protection of the violated subjective law. The paper gives a critical assessment of the practical use of international and national time standards by Ukrainian judiciary. An obvious problem is noted, both in the unsatisfactory work of the judicial authority - the High Qualifications Commission of Judges in the selection of qualified judges, and the improper organization of the processes within the judicial bodies of Ukraine. A separate study is subjected to incorrect, in the author's belief, the activity of the national judicial system in the matter of ensuring the legal certainty of the jurisdictional powers of its individual links. The article emphasizes that the practice of determining the jurisdiction of disputes in conflict situations by resolving this issue is not justified at the level of cassation review of the case by the Grand Chamber of the Supreme Court. First and foremost, a person's right to a fair hearing within a reasonable time is violated. This procedure seriously affects the time of the trial. In addition, the Supreme Court's position on changing jurisprudence that occurs throughout civilized law society and established by the Ukrainian courts to determine the jurisdiction of cases on the basis, first and foremost, of the subject-matter of the dispute to a new one based on the subjective nature of the parties involved in the relationship, is not a valid phenomenon. The specific examples show the contradiction and illogical nature of such legal construction, which significantly harms the idea of a fair and timely trial.

Key words: reasonable time, judicial jurisdiction, legal certainty.